

Комюніке Міністерства культури України і Міністерства культури і національної спадщини Республіки Польща щодо результатів діяльності Українсько-польської Робочої групи у справах гідних поховань у 2025 році

1. Розмови Президента України Володимира Зеленського з Прем'єр-міністром Республіки Польща Дональдом Туском у 2024 році відкрили шлях до повернення після багаторічної перерви справи гідного поховання українців і поляків – жертв воєн і репресій, зокрема злочинів, учинених під час польсько-українського конфлікту 1943–1947 років.
2. 26 листопада 2024 року у спільній заяві у Варшаві ці домовленості підтвердили міністри закордонних справ України та Польщі Андрій Сибіга і Радослав Сікорський. На цій основі, беручи також до уваги меморандум 2022 року про співпрацю у сфері національної пам'яті між міністерствами культури обох держав, міністри культури України й Польщі Микола Точицький та Ганна Врублевська розпочали тісну співпрацю. Її продовжують їх наступниці Тетяна Бережна та Марта Ценковська. У листопаді 2024 року міністри культури обох держав ухвалили рішення створити спільну Робочу групу у справах гідних поховань керівництвом Андрія Наджоса, якого замінив Іван Вербицький, а з польського боку — Павел Коваль, які скликали першу зустріч.
3. Перше засідання Робочої групи відбулося 15 грудня 2024 року у Львові. Тоді узгоджено, що головним завданням цієї групи стане обговорення і доведення до позитивного розгляду наявних заяв про пошуки та ексгумації, поданих обома сторонами до кінця 2024 року. Сторони зобов'язалися прагнути виробити чіткі правила розгляду таких заяв у майбутньому на основі прозорої адміністративної процедури без потреби вести додаткові переговори.
4. З цією метою сторони підтвердили, що розуміють: право на гідну пам'ять про померлих, чиї останки ми шукаємо на території наших країн, охоплює чотири елементи: право на пошук людських останків; право на ексгумацію знайдених людських останків; право на поховання у могилах відповідно до наявних традицій; право близьких на молитву і роздуми у місці поховання. Сторони погодилися, що дотримання цього права має гуманітарний характер і повинно здійснюватися в контексті так міцно закоріненої в традиції обох наших народів поваги до пам'яті про померлих.

5. Під час роботи Робочої групи сторонам вдалося досягти помітного прогресу. Під час п'яти засідань, що відбулися у 2025 році (24 січня у Львові, 30 березня у Варшаві, 25 жовтня у Львові, 14 листопада в Мостиськах та 16 грудня у Варшаві) сторони здійснювали моніторинг стану пошукових та ексгумаційних робіт, реалізованих у 2025 році, та підтвердили необхідність поетапної реалізації всіх поданих суб'єктами обох держав заяв щодо проведення пошуково-ексгумаційних робіт, з урахуванням наявних ресурсів та безпекової ситуації, спричиненої агресією Російської Федерації проти України.
6. Сторони також обмінялися інформацією щодо взаємних оцінок процедур надання дозволів на проведення пошукових і ексгумаційних робіт відповідно до законодавства України та Республіки Польща, а також представили перелік місць, щодо яких кожна зі сторін висловлює зацікавленість у проведенні таких робіт з особливим урахуванням заяв, поданих до грудня 2024 року, тобто до початку діяльності Робочої групи. Польська сторона під час зустрічі в Мостиськах 14 листопада 2025 року передала „*pro memoria* щодо спрощення процедур”, яке запропоновано для внесення змін до законодавства України для реалізації права на гідну пам'ять про померлих. Українською стороною під час зустрічі у Варшаві 16 грудня 2025 року були передані Пропозиції стосовно здійснення пошукових та ексгумаційних досліджень в Україні в умовах правового режиму воєнного стану, та пошукових і ексгумаційних робіт на території Республіки Польща.
7. У 2025 році в межах спільних українсько-польських досліджень на території України проведено ексгумаційні роботи на місці колишнього села Пужники (Тернопільська область) та колишнього села Старі Збоїща (нині в межах Львова). За їхніми результатами ексгумовані тіла урочисто поховано 6 вересня та 14 листопада за участі родин жертв, духовенства, представників влади й громадських організацій обох держав. Також у 2025 році планується розвідувальний виїзд у село Угли (Рівненська область, Україна) з метою підготовки повномасштабних пошукових робіт у 2026 році. Українська експедиція за участі польської сторони провела пошукові роботи у селі Юречкова (Підкарпатське воєводство).
8. Діяльність у чинному форматі Робочої групи буде продовжена у 2026 році. Вона ґрунтуватиметься на процедурах, що функціонують в обох державах. На території України планується продовжити роботи на місці колишнього села Пужники та у Львові (на території колишнього села Голоско), а на території Республіки Польща — у Юречковій. На 2026 рік заплановано також пошуки та ексгумації з українського боку: в Углах, а також на території колишніх сіл Гута Пеняцька та

Острівки. Відповідні дозволи у цій справі були підтверджені. У Польщі аналогічні роботи заплановано в Сагрині та Ласкові. Сторони зазначають, що, з дотриманням відповідних правових і адміністративних процедур, вони також очікують на продовження пошукових та ексгумаційних робіт на підставі чергових заяв, поданих у 2025 році і тих, які будуть подані у майбутньому, установами як з України, так і з Польщі, зокрема Інститутом національної пам'яті, Поморським медичним університетом, а також іншими організаціями — як польськими, так і українськими.

9. Підкреслюємо величезну відданість і залученість групи експертів у процес перемовин, а також багатьох людей та інституцій у пошукові, ексгумаційні роботи й організацію поховань в умовах війни та пов'язаних із нею небезпек. Щиро дякуємо їм за цей внесок у роботу.
10. Ми переконані, що спільна пам'ять і готовність до порозуміння зближують наші народи в ім'я спільних цінностей, заснованих на християнській традиції, повазі до прав людини, добросусідстві в Європі та спротиві російському імперіалізму.

Варшава, 16 грудня 2025 року

**Komunikat Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej
Polskiej oraz Ministerstwa Kultury Ukrainy dotyczący wyników działalności
Ukraińsko-Polskiej Grupy Roboczej ds. godnych pochówków w 2025 roku**

1. Rozmowy premiera RP Donalda Tuska z prezydentem Ukrainy Wołodymyrem Zeleńskim otworzyły w 2024 roku drogę do podjęcia po wieloletniej przerwie sprawy godnego pochówku Polaków i Ukraińców – ofiar wojen i represji, w tym zbrodni popełnionych podczas konfliktu polsko-ukraińskiego z lat 1943-1947.
2. 26 listopada 2024 we wspólnym oświadczeniu w Warszawie potwierdzili te ustalenia ministrowie spraw zagranicznych Polski i Ukrainy Radosław Sikorski i Andrij Sybiha. Na tej podstawie, mając także na względzie memorandum z 2022 r. o współpracy w obszarze pamięci narodowej pomiędzy ministerstwami kultury obu państw, ministrowie kultury Polski i Ukrainy Hanna Wróblewska oraz Mykoła Toczycki rozpoczęli ścisłą współpracę. Jest ona kontynuowana przez ich następczynię: Martę Cienkowską i Tetianę Bereżną. W listopadzie 2024 roku ministrowie kultury obu państw podjęli decyzję o utworzeniu wspólnej Grupy Roboczej ds. godnych pochówków pod przewodnictwem Pawła Kowala, a po stronie ukraińskiej: Andrija Nadżosa

(zastąpionego w listopadzie 2025 r. przez Iwana Werbyckiego), którzy zwołali pierwsze posiedzenie grupy.

3. Pierwsze posiedzenie Grupy Roboczej odbyło się 15 grudnia 2024 roku we Lwowie. Ustalono, że głównym zadaniem tej Grupy będzie omówienie i doprowadzenie do pozytywnego rozpatrzenia dotychczasowych wniosków o poszukiwania i ekshumacje złożonych przez obydwie strony do końca 2024 roku. Strony zobowiązały się, że będą dążyć do ustalenia jasnych zasad rozpatrywania tego rodzaju wniosków w przyszłości w oparciu o przejrzystą procedurę administracyjną bez konieczności prowadzenia dodatkowych negocjacji.
4. W tym celu strony potwierdziły, że rozumieją, iż prawo do godnej pamięci po zmarłych, których szczątków poszukujemy na terenie naszych krajów, obejmuje następujące cztery elementy: prawo do poszukiwań szczątków ludzkich, prawo do ekshumacji odnalezionych szczątków ludzkich, prawo do pochówku w grobie wedle właściwej tradycji, prawo bliskich do modlitwy i zadumy w miejscu pochówku. Strony zgodziły się, że przestrzeganie tego prawa ma charakter humanitarny i powinno być realizowane w kontekście obecnego tak mocno w tradycji naszych obu narodów szacunku dla pamięci po zmarłych.
5. W trakcie prac Grupy Roboczej stronom udało się osiągnąć znaczący postęp. Podczas pięciu posiedzeń, które odbyły się w 2025 r. (25 stycznia we Lwowie, 30 marca w Warszawie, 24 października we Lwowie, 14 listopada w Mościskach oraz 16 grudnia w Warszawie) strony monitorowały stan prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych w 2025 roku oraz potwierdziły konieczność stopniowej realizacji wszystkich złożonych przez podmioty z obu państw wniosków dotyczących prowadzenia prac poszukiwawczo-ekshumacyjnych, z uwzględnieniem dostępnych zasobów oraz sytuacji bezpieczeństwa wynikającej z agresji Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie.
6. Strony wymieniły się również informacjami na temat wzajemnych ocen procedury udzielania zezwoleń na prowadzenie prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych, zgodnie z ustawodawstwem Ukrainy i Rzeczypospolitej Polskiej, a także przedstawiły listę miejsc, w odniesieniu do których każda ze stron zgłasza zainteresowanie prowadzeniem takich prac ze szczególnym uwzględnieniem wniosków złożonych do grudnia 2024 r., czyli rozpoczęcia prac Grupy Roboczej. Strona polska przekazała podczas spotkania w Mościskach, w dniu 14 listopada 2025 r., „*pro memoria* w sprawie uproszczenia procedur”, które zaproponowano w celu wprowadzenia zmian w ustawodawstwie Ukrainy dla realizacji prawa do godnej pamięci po zmarłych. Strona ukraińska podczas spotkania w Warszawie w dniu 16 grudnia 2025 r. przekazała propozycje dotyczące przeprowadzenia prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych na terytorium Ukrainy w

warunkach obowiązywania reżimu prawnego stanu wojennego, a także dotyczące prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

7. W ciągu 2025 roku, w ramach wspólnych ukraińsko-polskich badań na terytorium Ukrainy, przeprowadzone zostały prace ekshumacyjne na terenie dawnej wsi Puźniki (obwód tarnopolski) oraz dawnej wsi Stare Zboiska (obecnie w granicach Lwowa). Na podstawie ich wyników ekshumowane ciała zostały uroczyście pochowane w dniu 6 września i 14 listopada, z udziałem rodzin ofiar, duchowieństwa i przedstawicieli władz oraz organizacji społecznych obu państw. Jeszcze w 2025 roku planowany jest rekonesans badawczy we wsi Ugły (obwód rówieński, Ukraina) w celu przygotowania pełnowymiarowych prac poszukiwawczych w 2026 roku. Ukraińska ekspedycja z udziałem strony polskiej przeprowadziła prace poszukiwawcze we wsi Jureczkowa (województwo podkarpackie).
8. Działania w dotychczasowym formacie Grupy Roboczej będą kontynuowane w 2026 r.. Będą one oparte o procedury funkcjonujące w obu państwach. Na terytorium Ukrainy przewidziana jest kontynuacja prac na terenie dawnej wsi Puźniki i we Lwowie (na terenie dawnej wsi Hołosko) oraz na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w Jureczkowej. Na 2026 rok zaplanowano również poszukiwania i ekshumacje po stronie ukraińskiej: w Ugłach oraz na terenie dawnych wsi: Huta Pieniacka oraz Ostrówki. Odpowiednie zgody w tej sprawie zostały potwierdzone. W Polsce analogiczne prace zaplanowane są w Sahryniu i Łaskowie. Strony podkreślają, że w oparciu o odpowiednie procedury prawne i administracyjne spodziewają się też kontynuacji prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych na podstawie kolejnych wniosków, złożonych w 2025 r. i tych które będą złożone w przyszłości, przez podmioty zarówno z Polski, jak i z Ukrainy, zwłaszcza z Instytutu Pamięi Narodowej, Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego, a także innych organizacji zarówno polskich jak i ukraińskich.
9. Podkreślamy ogromne zaangażowanie grupy ekspertów w proces negocjacji, a także licznych osób tudzież instytucji w prace poszukiwawcze, ekshumacyjne i organizację pogrzebów w warunkach wojny i związanych z nią niebezpieczeństw. Bardzo im dziękujemy za ten wkład pracy.
10. Jesteśmy przekonani, że wspólna pamięć oraz gotowość do porozumienia zbliżają nasze narody w imię wspólnych wartości opartych na chrześcijańskiej tradycji, poszanowaniu praw człowieka, dobrym sąsiedztwie w Europie oraz sprzeciwie wobec rosyjskiego imperializmu.

Warszawa, 16 grudnia 2025 r.